

Hergár Eszter- Németh Erzsébet

Pénzügyi nevelés az iskolákban- Így állunk most a nemzetközi mezőnyben

Egyre több ország ismeri fel, hogy a pénzügyi kultúra fejlesztése ösztársadalmi érdek. Azok az országok, így például Magyarország, ahol az iskolai tananyag része a pénzügyi műveltség fejlesztése, jobban teljesítenek a nemzetközi mérésekben. Cikkünkben áttekintjük, hogy jelenleg mely országokban és milyen formában tanítják a pénzügyi és gazdálkodási ismereteket.

Az OECD meghatározása szerint a pénzügyi műveltség a tudás, a készségek és a magatartás olyan kombinációja, amely szükséges a pénzügyi jólét eléréséhez. Az OECD PISA programja 2012 óta vizsgálja a pénzügyi műveltség szintjét a 15 éves diákok körében. Magyarország első alkalommal 2022-ben csatlakozott a méréshez, s tanulóink helyt álltak a nemzetközi mezőnyben. Most összegyűjtöttük, hogy a mérésben résztvevő országok mit tesznek a fiatalabb korosztályok pénzügyi műveltségének, tudatosságának fejlesztése érdekében. Külön figyelmet fordítunk Magyarországhoz helyzetére, összehasonlítva más országok eredményeivel és stratégiáival.

1. Nemzetközi stratégiai megközelítések

Az utóbbi években egyre nagyobb hangsúlyt kap az iskolai keretek között zajló pénzügyi nevelés annak érdekében, hogy csökkentse a pénzügyi ismeretek és készségek terén fennálló társadalmi egyenlőtlenségeket. Számos ország, így hazánk is nemzeti stratégiát dolgozott ki a pénzügyi műveltség elmélyítésére. A pénzügyi műveltségi stratégiák kidolgozása és végrehajtása azonban nem egységes a világ különböző országaiban. Az OECD 2020-as pénzügyi műveltségről szóló ajánlása alapján a nemzeti stratégiák kialakításánál a következő szempontokat érdemes figyelembe venni:

1. **A pénzügyi műveltség fontosságának elismerése**, mely jogszabályi háttértámogatással is történhet.
2. **Nemzeti szintű alkalmazási kör meghatározása**, mely figyelembe veszi a nemzeti igényeket és hiányosságokat.
3. **Összhang más stratégiákkal**, például a pénzügyi integráció és fogyasztóvédelem területeivel.
4. **Az érdekelt felekkel való együttműködés** egy nemzeti vezető vagy koordináló testület kijelölésével.
5. **Konkrét célok meghatározása**, melyekhez operatív ütemtervek is kapcsolódnak.
6. **Felügyelet és értékelés a stratégia előrehaladásának mérése** és az esetleges módosítási javaslatok kialakítása céljából.

A PISA 2022 pénzügyi műveltség mérésben résztvevő 20 ország közül 15 rendelkezik nemzeti stratégiával a pénzügyi kultúra fejlesztésére: Ausztria, Belgium, Brazília, Bulgária, Csehország, az Egyesült Államok, Hollandia, Kanada, Magyarország, Malajzia, Olaszország, Peru, Portugália,

Spanyolország és Szaúd-Arábia. A nemzeti stratégiák eltérnek egymástól többek között abban, hogy mikor és hogyan kezdik el a pénzügyi ismeretek oktatását, milyen mélységben és milyen életkorú csoportokat céloznak meg. A felmérés szerint azon országok tanulói, amelyek a pénzügyi kultúra fejlesztését célzó stratégiában kifejezetten a fiatalokra koncentrálnak, jobban teljesítenek a pénzügyi műveltség terén.

2. Az átgondolt stratégia a pénzügyi nevelés alapja

Ausztria rendkívül korán, már hároméves kortól elkezd a pénzügyi ismeretek oktatását. A pénzügyi nevelés minden iskolai szinten jelen van, az általános iskolákban több tantárgyba integráltan, míg a középiskolákban a "földrajz és gazdaságtan" tantárgy keretében foglalkoznak vele. Az osztrák diákok teljesítménye kiemelkedő a PISA pénzügyi kultúra tesztjén, ami azt mutatja, hogy az időben megkezdett és következetesen folytatott oktatás jelentős pozitív hatással van a tanulók pénzügyi műveltségére.

Brazíliában a pénzügyi kultúra oktatása része a Nemzeti Alaptantervnek, az "Aprender Valor" program pedig speciális képzéseket nyújt a tanároknak és eszközöket biztosít az iskoláknak a hatékony pénzügyi oktatáshoz. A program eredményeként a brazil diákok pénzügyi kultúrája jelentősen javult, bár az ország még mindig az alacsonyabb teljesítményűek közé tartozik a nemzetközi összehasonlításban.

Kanada több tartományában, például British Columbiában és Ontarióban is a tanterv részévé tették a pénzügyi ismereteket. Az ontariói program különösen figyelemre méltó, mivel a PISA keretrendszerére alapozva fejlesztették. A kanadai diákok a nemzetközi átlag felett teljesítenek, ami azt mutatja, hogy a regionális szintű, jól kidolgozott programok is hatékonyak lehetnek.

Olaszországban 2017-ben indította el a kormány a pénzügyi műveltséghez és a pénzügyi ismeretek oktatásához kapcsolódó nemzeti stratégiát, egyben létrehozta az ennek végrehajtását megvalósító bizottságot. A különböző kormányhivatalok és felügyeleti hatóságok tagjaiból álló bizottság támogatja a pénzügyi oktatást az iskolákban, online szabadon hozzáférhető pénzügyi oktatási tanterveket hoz létre, és számos harmadik fél által kezdeményezett programot támogat.

Spanyolországban a pénzügyi oktatás része a nemzeti stratégiának, különös figyelmet fordítva a fiatalok pénzügyi készségeinek fejlesztésére. Bár a spanyol diákok teljesítménye vegyes, a programok célzott fejlesztése ígéretes eredményeket mutat.

3. Oktatási programok és tantárgyi Integráció

A pénzügyi kultúra oktatása globálisan többféle formában jelenik meg: egyes országok külön tantárgyként kezelik, míg mások integráltan, kötelező tantárgyak részeként oktatják. Az oktatási programok és a tantárgyi integráció mértéke jelentősen befolyásolja a diákok pénzügyi ismereteit,

többek között a PISA teszteredményeit is. A pénzügyi oktatás bevezetése az iskolákban számos országban már megtörtént, vagy folyamatban van.

Csehországban a pénzügyi ismeretek a középiskolai tanterv része és a PISA 2012 eredményeire alapozva fejlesztették tovább a tananyagot. A cseh diákok teljesítménye vegyes, de a folyamatos fejlesztések ígéretes eredményeket hoztak.

Dánia iskoláiban a pénzügyi ismeretek a társadalomismeret tantárgy részeként jelennek meg, ahol a diákok személyes pénzügyekkel és fogyasztói magatartással kapcsolatos ismereteket szerezhettek. A dán tanulók jól teljesítenek a nemzetközi összehasonlításban, ami az átfogó és következetes oktatási megközelítésnek köszönhető.

Az **Egyesült Királyságban** a pénzügyi oktatás a középiskolák nemzeti tantervében szerepel, az állampolgári ismeretek és a matematika tantervek részeként. A diákok a költségvetésről, a hitelekéről, a biztosításokról, a megtakarításokról, valamint a nyugdíjakról tanulnak. Általános iskolában pedig a matematika és az egészség és jólét tárgyak tananyaga tartalmaz pénzzel kapcsolatos ismeretanyagot.

Észtország kiemelkedő és példaértékű ország Európában a pénzügyi és gazdasági ismeretek oktatása terén. A pénzügyi kultúra önálló tantárgyként szerepel az iskolai tantervben. A gazdasági és vállalkozási ismeretek tantárgy komplex módon tartalmaz pénzügyi kultúrával kapcsolatos ismereteket. A diákok tanulnak a gazdaság működéséről, a kereslet-kínálat-árak rendszeréről, a pénz és az állam szerepéről, de megismerkedhetnek a vállalkozás indításának és működtetésének operatív és marketing feladataival és az üzleti etika alapvetéseivel is.

Lettország iskolarendszerében és különösen a középfokú oktatási programokban a pénzügyi ismeretek témaköre egyetlen tantárgyban (közgazdaságtan) szerepel, és a tananyag elsősorban az elméletre koncentrál. A diákok pénzügyi döntéseiket személyes ismereteikre és a "pénzügyi tanácsadóikra", azaz szüleik és ismerőseik véleményére alapozzák.

Németországban a pénzügyi oktatás még nem került be a szövetségi államok tanterveibe. Az oktatási és kulturális miniszterek által bevezetett irányelvek már elkészültek a pénzügyi témák tananyagközi integrálására. Ezek beépítése a tantárgyakba ugyanakkor az intézmények és a tanárok hatáskörébe tartozik.

Portugáliában 2018 óta az állampolgári nevelés tantárgy kötelező eleme a pénzügyi ismeretek oktatása. Az állampolgári nevelés részeként a diákok pénzügyi tudatossággal, felelős pénzkezeléssel és gazdasági alapfogalmakkal ismerkednek meg. A közgazdaságtan tantárgy keretében pedig a középiskolában foglalkoznak pénzügyi ismeretekkel. Tanulnak a gazdaság és a pénzügyi piacok működéséről, valamint a pénzügyi döntéshozatal folyamatáról. Ez az integráció biztosítja, hogy minden diák alapvető pénzügyi ismereteket szerezzon, így nem meglepő, hogy a portugál diákok átlag felett teljesítenek a PISA pénzügyi kultúra teszten.

Spanyolországban a nemzeti oktatási törvény 2013-as elfogadása óta a pénzügyi ismeretek az általános- és középfokú oktatás tantervének is része. Az általános iskolai tanterv a pénz értékével, a megtakarításokkal, a családi költségvetéssel, valamint a felelős és fenntartható fogyasztással kapcsolatos tudnivalókat tartalmazza, miközben a középiskolai tanulók számára választható tárgy a vállalkozási és üzleti ismeretek és a közgazdaságtan.

A magyar pénzügyi oktató kezdeményezések sikeresek, a diákok nemzetközi szinten is megállják a helyüket.

Hazánkban a pénzügyi kultúra fejlesztése az elmúlt mintegy 10 évben egyre fontosabbá vált mind az állami, mind a civil szféra, mind a gazdaság szereplői számára. Magyarország az egyik olyan ország, amely rendelkezik nemzeti pénzügyi műveltségi stratégiával.

MAGYARORSZÁGON A PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG FEJLESZTÉSE ÁLTALÁNOS- ÉS KÖZÉPISKOLÁBAN IS ELSŐSORBAN TANTÁRGYAKBA INTEGRÁLVA VALÓSUL MEG.

A tanulók elsősorban az állampolgári ismeretek, a matematika, a földrajz tantárgyak, valamint a technikumok 10. évfolyamán kötelező pénzügyi és vállalkozói ismeretek tantárgy keretében találkozhatnak pénzügyi ismeretekkel. Kiemelt jelentősége van emellett azoknak az ingyenes kiadványoknak, tananyagoknak, munkafüzeteknek és tankönyveknek, amelyeket a Magyar Nemzeti Bank támogatásából a Pénziránytű Alapítvány dolgozott ki. A most induló tanévben összesen 700 ezer olyan ingyenes tankönyv és kiadvány kerül az iskolatáskákba, melyek a mindennapi pénzügyi döntésekkel kapcsolatos ismeretanyagot tartalmaznak.

AZ ALAPÍTVÁNY INGYENES, PÉNZÜGYI NEVELÉST TÁMOGATÓ AKKREDITÁLT KÉPZÉSEIN PEDIG MÁR TÖBBEZER PEDAGÓGUS VETT RÉSZT.

4. Még nem értünk az út végére

A PISA pénzügyi műveltség eredményei is világosan mutatják, hogy az oktatási programok, a nemzeti stratégiák és a tantárgyi integráció jelentős hatással vannak a diákok pénzügyi tudására és készségeire. A pénzügyi kultúra fejlesztés egy komplex, több résztvevő (kormányzat, állami intézmények, pénzintézetek és civil szféra) részvételét és összefogását igénylő feladat, amelynek eredményei csak hosszabb távon mérhetőek, érzékelhetőek.

A PISA pénzügyi műveltség mérés magyar eredményeinek részletes vizsgálata azt mutatja, hogy a magyar diákok pénzügyi műveltsége jól megállta a helyét a nemzetközi mezőnyben. A magyar diákok átlagpontszáma 492, amely jelentősen meghaladta a részt vevő 20 ország 475 pontos átlagát. Hátra azonban nem dőlhetünk, hiszen a további javulásnak bőven van tere. Az előrelépést az alábbi elemek segíthetnék:

1. **Tantárgyi szintű oktatás:** előrelépést jelenthetne egy külön pénzügyi kultúra tantárgy bevezetése, amely biztosítaná, hogy minden diák átfogó és mélyreható ismereteket

szerezzen. Ez az eredmények további javulása révén támogatná a nemzetközi szintű versenyképesség növelését.

2. **Tanárképzés további fejlesztése:** fontos lenne a tanárok folyamatos támogatása abban, hogy nyitottak legyenek a pénzügyi ismeretek oktatására. Ez magában foglalhatná a tanárképzésben speciális képzési programok és továbbképzések bevezetését.
3. **Nemzetközi tapasztalatcsere:** a nemzetközi tapasztalatok és bevált gyakorlatok megosztásával Magyarország is átvehetne sikeres programelemeket.

A pénzügyi műveltség nemcsak a diákok egyéni boldogulását segíti elő, hanem hosszú távon az ország gazdasági stabilitásához és fejlődéséhez is hozzájárul.

„Szerkesztett formában megjelent a portfolio.hu oldalon 2024. szeptember 9-én.”